

MORGONBRIS

JULNUMMER

December.

Nr 12, 1921.

HELG!

Ingen helg representerar väl så som julhelgen hemmets högtid. Det har gått oss i blodet här i nordnorden att till den ägna hemmet mer omvårdnad än annars. Inom dess väggar skall man då finna trevnad och den stämning, som anses höra samman med julen. Väl lockar i en storstad utomhus nöjena även då, men ännu känns det, åtminstone för mödrarna, lite hårt om inte ungdomen vill finna nöje i att stanna hemma.

Hemmen har ju dock i såväl städerna som i andra större samhällen under de sista åren blivit en allt mera trång plats att vistas i. Inte som förr i tiden, andligen trång, utan vad utrymmet beträffar. Särskilt vid denna hemmets högtid, julen, känns detta bittert, ty ännu finnes längtan kvar att ha sina bästa och finaste stunder inom hemmet, ty inom arbetareklassen här i Sverige ha vi länge haft något av det man kallar hemkultur. Detta hoppas vi skall komma tillbaka när det ekonomiska livet stabiliserat sig

och icke längre kommer att utgöras av höga, ljusa toppar och djupa, mörka dalar.

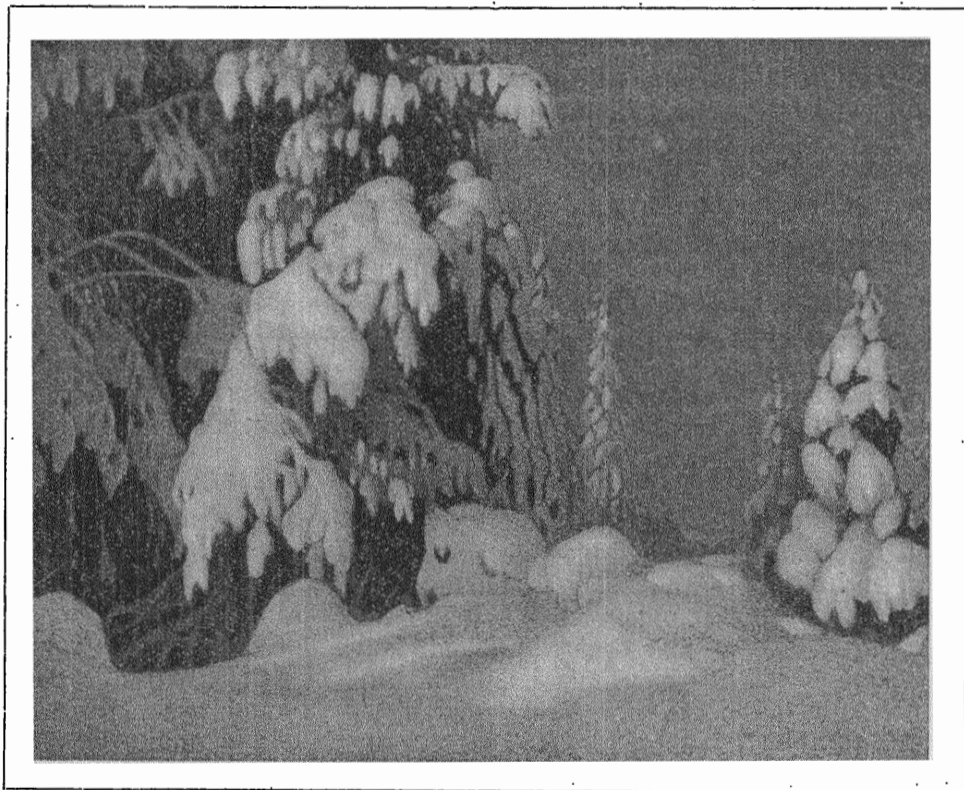
Men låtom oss icke förirra oss på de ekonomiska spekulationerna för framtiden, utan se vad vi i

jar bland oss. Och må vi denna jul icke vara bittra över våra egna små tillgångar utan ha vi ett hem så öppna dörren till dem som ha det svårare. Till oss, och vårt enkla bord kunna våra kamrater

komma, som icke hava ett hem, utan att känna sig förödmjukade. Detta hör icke till s. k. välgörehet för att nu tala om att något kan kallas välgörehet i dessa tider, utan är den nödvändiga hjälp som vi alla äro skyldiga varann.

Tidens oro och vår mer än förut utåt riktade verksamhet får ej göra oss, såväl män som kvinnor, så förströdda att vi förlora kontakten med

hemkänslan. Ej heller får någon missriktad föreställning vinna insteg att insatserna i hemmet är av underordnad betydelse för samhällsordningen. Nej, tvärtom, den betydelse hemmet får för de unga blir oftast sporen till arbete för goda hem åt alla, blir insatser för skapande av de grundvalar som skola mer än nu befrämja lyckomöjligheter för folkets flertal. S. V.

G. A. Fjæstad: VINTERLANDSKAP.

Faraos dröm.

Av Martha Larsson.

Det tjugonde århundradets arbetare stå i närvarande stund mitt i den andra hälften av Faraos dröm; i de sju magra nörens tecken. De sju feta tillhöra en förgången period, men även om det funnits en spåman av Josefs kaliber är det väl föga troligt, att det gagnat arbetarklassen. De feta nöten äro nämligen de besittande klassernas privilegium. Ty trots de oerhörda värden arbetarna under århundradena skapat och trots de väldiga rikedomar de samlat, både åt enskilda och åt samhället i sin helhet, ha de dock icke åt sig själva förmått skapa en så säker ställning i samhället, att de stå ekonomiskt trygga under en icke självförfädd improduktiv period.

Den abnormala stagnationen på det industriella området drabbar tyngst den arbetande klassen, ur vilken den hotar att suga all must och kraft. Och faran härför är desto större, som motståndskraften underminerats av de nyss genomgångna krigs- och krisåren.

För arbetarmassorna är arbetsbristen icke längre ett problem, som åtföljer den moderna industrin, icke längre ett samhällsont, som visserligen ej helt kan botas, men vars verkningar dock kunna reduceras till det minsta möjliga. För arbetarna är den i närvarande stund en landsplåga som alltmera breder ut sig, en farsot, alstrad av det kapitalistiska vinstbegär som kulminerade i världskriget, och som nu utlöser sig i en allt förödande depression.

Den nu rådande arbetslösheten är av en så oerhörd omfattning att den saknar sin motsvarighet åtminstone här i Sverige och det är tillsvidare otänkbart att kunna avhjälpa den. Detta desto mindre som den är en internationell företeelse, vilken erhåller sin näring ur förhållandena ute på världsmarknaden.

Det har varit heta debatter om möjligheterna att avveckla den ekonomiska krisen och därigenom återföra industri- och näringslivet i sin normala rotation, men ännu är icke lösningen på problemet funnen. Och intill dess måste man överlämna orsaksproblemet åt experterna och sysselsätta sig med verkningarna. Annars kunde lätt det gamla ordspråket besanna sig, att "medan gräset växer dör kon". Då det ena företaget efter det andra inställer driften och då den ena industri- och yrkesgruppen efter den andra kastas ut i arbetslösheten, då gäller det inte längre att förebygga, då gäller det att hjälpa och det är på detta område man för närvarande måste koncentrera sin uppmärksamhet.

Detta är en fråga som på det livligaste borde intressera kvinnorna. Även de, eller kanske ännu rättare, isynnerhet de, känna trycket av denna ekonomiska kris,

som hotar att strypa den arbetande klassen. Därvidlag göres ingen åtskillnad på kön, utan alla äro vi beroende av samma omständigheter, och varför då inte också sysselsätta sig med spørsmålet. Alla andra frågor kunna kvinnorna mera eller mindre lättvindigt slingra sig ifrån, men arbetslöshetsfrågan går det näppeligen att ignorera. Arbetarens inkomst är det band som obevekligen binder hemmet vid samhället och under dåliga konjunkturen åstramas det ofta så ända till ytterlighet, att motståndskraften icke är tillräcklig, utan hemmet ryckes omkull och krossas i fallet. Många arbetare har gått under i den kamp för tillvaron där den starkaste alltid har rätt. Och den egendomslösa klassen är aldrig den starkaste.

I det längsta har man i ledande kretsar sökt ignorera arbetslöshetsfrågan och det var först då arbetslösheten antog sådana proportioner att det var omöjligt att längre blunda för den, som man bekvämade sig att behandla den som en samhällsangelägenhet. Men samma fiendlighet mot arbetarna som alltid kännetecknat de besittande klasserna har även nu fällt utslaget.

För någon tid sedan kallades i ett högerorgan arbetarna för "Europas negrer" och det är i denna belysning man ser arbetarklassens strävan efter bättre förhållanden. Arbetareklassens existensberättigande erkännes endast då samhället har behov av dess tjänster, men de äro och förbli dock Europas barbarer, dem samhället icke har något ansvar för.

Det är med bitterhet man konstaterar det system varunder nödhjälpsverksamheten bedrivs här i Sverige. Den är ett formligt slag i ansiktet på arbetarklassen, vilken icke i likhet med de besittande klasserna förmått att under de goda tiderna samla i ladorna till kommande behov och likväl med aldrig svikande tålmod försakat sig genom de dåliga. I det längsta ha arbetarna genom sina fackliga organisationer sökt hjälpa och bistå varandra och då understöds-kassorna sinat har bland de arbetande företags utdebiteringar, som höjts den ena gången efter den andra. Men då arbetslösheten antagit sådana dimensioner att två tredjedelar av de fackligt organiserade arbetarna äro helt eller delvis drabbade därav, förstår man ju, hur omöjligt det är att med den återstående tredjedelen finansiera understödet. I närvarande stund finnes det inemot ett hundra tusen självförsörjande personer, vilka berövats möjligheterna att försörja sig och sin familj.

Inför så fruktansvärda fakta tycker man att samhället i sin helhet borde ställa sig förstående, men så har icke

varit förhållandet. Understödsdagaren har behandlats som en tiggare åt vilken det kastats en allmosa, och ofta har utdelningen varit av fullständigt godtycklig natur. Det är ju förklarligt att vid en hjälpverksamhet av så oerhörd omfattning, och då de anslagna medlen icke äro tillräckliga att tillerkänna lika bidrag åt alla, misstag kommer att ske, men om denna hjälpverksamhet liksom i Danmark anförtrots åt fackorganisationerna i stället för åt kommunerna, är det troligt att förhållandena gestaltat sig annorlunda.

Under januari—juli har staten i direkta understöd utbetalt 2,9 miljoner kr., men arbetarna själva ha genom sina fackorganisationer betalt tio miljoner kr. Och arbetsgivarna, som direkt profitera på arbetarna och genom deras tränga slit förskaffat sig inkomster, som de aldrig genom eget arbete kunnat åstadkomma, de äro fullständigt fritagna från alla förpliktelser, och de ha också under hela denna arbetslöshetsperiod hellre sökt stjälpa än hjälpa arbetarna.

I ett av sina valtal fällde amiral Lindman ett yttrande som är ett verkligt konstaterande av de reaktionäras synpunkter på arbetarnas genom den ekonomiska krisen försvårade kamp för existensen. Han säger bland annat angående industritullarna och förhållandena i För-enta Staterna:

"Men där betalas inga arbetslöshetsunderstöd, och därför äro de amerikanska arbetarna mera intresserade än de svenska av att industrien kommer i gång."

Enligt de reaktionäras åsikt är alltså arbetslöshetsunderstöden detsamma som att lägga hyende under lasten. Och borttagandet av dessa, samt införandet av industri- och näringsstullar, skulle vara ett medel att åter få den industriella verksamheten i drift. Jag skall inte gå in på tullfrågan, den är omöjlig att behandla inom ramen av en kort artikel, men vad jag ville ha sagt det var, att det finnes väl knappast en arbetslös i Sveriges land, som icke med glädje tog vilket arbete som helst om blott det gäve utkomsten åt honom och hans familj. Och vem vet om inte just Lindmans hätska utfall mot arbetarna förorsakar att yxan sättes till roten av den kapitalistiska industrin.

Under de senare åren har man sökt bereda de arbetslösa möjligheter till någon inkomst genom att igångsätta s. k. nödhjälpsarbeten, men det sätt varpå denna verksamhet organiserats har väckt den största ovilja bland arbetarna. Dels har den avlöning som fastställts varit så låg, att det varit nästan omöjligt att existera på den, och dels ha förhållandena på de olika arbetsplatserna — detta isynnerhet gällande skogsarbetena — varit olidliga. Därtill kommer, att om en arbetare vägrar taga anvisat arbete eller självmant slutar en plats han mister rätten till både understöd och nödhjälpsarbete.

Denna sista av arbetslöshetskommissionen antagna bestämmelse har använts mot de arbetslösa på ett för det kapitalistiska samhället värdigt sätt. Med stöd därav har man ett flertal gånger sökt tvinga de arbetslösa att utföra strejkbryteriarbeten, bland annat vid den beryktade betkonflikten i Skåne. Att anslaget strandade var beroende av att sammanhållningen bland arbetarna var för stark och ingen ville tjänstgöra som förrädare åt sin egen klass.

Ett gott har dock denna onda och bittra tidsperiod fört med sig. Tanken på industriell demokrati har blivit mera förtrolig bland arbetaremassorna och med varje förödmjukelse kommer kravet härför att växa sig starkare.

Med regeringsskiftet har en ljusning inträngt i de mörka förhållandena. Den nye socialministern har uttalat sig för allt effektivare åtgärder i kampen mot arbetslösheten och dess följder och bland annat föreslagit att staten bör stödja industrin genom beställningar och därigenom bereda vissa industrigrupper möjlighet till arbete.

De bittra lärdomar, dessa år givit, få icke lämnas obeaktade. Vem vågar tro att denna arbetslöshetsperiod, vars slut vi ännu icke förmå skönja, är den sista av sitt slag inom historien. Och om arbetarna, då den återupprepas — och såvida icke arbetarklassen söker forma utvecklingen även till sin fördel, kommer den förr eller senare att i all sin obeveklighet återupprepas — stå lika blottställda som nu, bevisar det endast, att de icke tagit lärdom av erfarenheterna.

Det är naturligtvis icke tänkbart, att all arbetslöshet skall kunna undvikas, men tillgången på arbete bör under normala tider kunna fördelas så, att det kommer så många som möjligt till godo. Attatimmarlagen var ett försök att utjämna skillnaden mellan tillgång och efterfrågan, men detta medel är ineffektivt under så abnorma förhållanden som de nuvarande. Men även om vi icke kunna avhjälpa all arbetslöshet, kunna vi dock i största möjliga grad gardera oss för följderna, och det är där den sjuka punkten ligger.

Med allt större bestämdhet måste framföras i första hand arbetslöshetsförsäkring. Även samhället har förpliktelser mot arbetarna, lika väl som arbetarna ha förpliktelser mot samhället. Om arbetarna under högkonjunkturer genom sitt arbete tillföra samhället vinst, måste också samhället under lågkonjunkturer skydda arbetarna, om inte för förlust, så åtminstone från att lida direkt nöd. Hittills ha arbetslöshetskassorna upprätthållits av arbetarna själva, men efter detta sista hårda år har man kommit till klarhet om, att även både staten och arbetsgivarna *måste* bidra därtill. Arbetarna själva profitera minst på sin arbetskraft, och om man ser tillbaka på de gångna åren märker man hur arbetarklassen ständigt varit den

Människorna en god vilja.

Ända sedan urminnes tider har kärlek och frid fått vika för våld och hat. Mildhetens och kärlekens Abel dräptes av sin hatiske broder Kain.

Och sedan heter det att våld och orätt uppfyllde jorden, varav följden blev att hela människosläktet hotades med undergång och förintades.

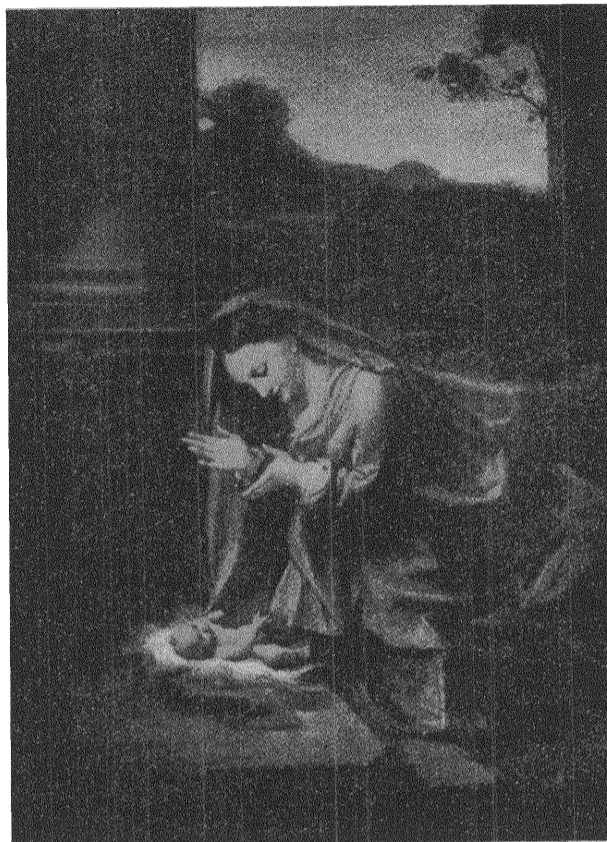
De människor, som lyckades genomleva denna hemska nöd, som vi under symbolen av en vattenflod läsa om i religionsurkunderna, voro få. Men denna så att säga i floden döpta och förnyade mänsklighet började sedan om på nytt, men med samma resultat. Mörkret segrade åter och våldsmakten undanträngde fredsviljan. Men Gudsanden svävade över de mörka djupen. Det fanns en och annan som sökte Gud och lärde känna honom som fridens och ej våldets Gud.

Dessa siade också om ljusets seger över mörkret. Det folk, som vandrar i mörkret skall se ett stort ljus; över dem, som bo i mörka skuggors land, skall det skina klart. Varje slamrande krigsrustning och varje mantel, som varit vältrad i blod, skall uppbrännas, av eld förtäras. Ty ett barn varder oss fött, en son oss given, vilkens herradöme är på hans axlar och vilkens namn är Underbar i råd, Våldig i Gud, Evig fader, Fridsfurste." (Jes. 9: 2—6.)

I tidens fullbordning gingo dessa siarords senare del i uppfyllelse. I den mörka natt, som släktet var försänkt uti, ljöd budskapet: "Ära vare Gud i höjden, frid på jorden, och människorna en god vilja". Men de gamle siarnas ord om en god vilja gick ej i uppfyllelse och har ännu ej gått i uppfyllelse. I stället fick våldsviljan råda bland folket, och våldsmakten korsfäste den som kom med budskapet — Messias Fridsfursten.

vågbrytare, mot vilken alla samhällets ekonomiska stormar brutit sig. Och bakom denna vågbrytare ha ständigt de besittande klasserna sökt sin betäckning. Även under högkonjunkturer är det sällan arbetarna kunnat av sin inkomst placera större belopp för kommande behov, och i de flesta fall har redan efter en kortare arbetslöshet nöden stått för dörren.

Men med krigs-, kris- och revolu-

Målning av Correggio.

Det himmelska ljuset har ännu ej mäktat genomtränga det tjocka jordermörkret. Frälsaren har ej blivit mottagen. Ännu förlitar man sig på våld och argan list. Ännu hörs ropet: Giv oss Barrabas lös! — och korsfäst, korsfäst mildhetens konung, fridsfursten! Namnet kunna vi ju som en täckmantel bära, men vi vilja ej att han skall råda över oss.

Men under allt detta skönjes dock en himmelsk ljusning. Ännu nås jorden av fridsbudskapet! Det finnes de för vilka detta fridsbudskap blivit till ett gott budskap. "En god vilja har drivit dessa att till och med under brinnande krig våga ropa: Bort med varje slamrande krigsrustning! Frid på jorden! Efter ragnarök återkommer Balder. Våldet skall ej triumfera. Fridsfursten skall komma till makt och regera. Våldet uppfyller ännu jorden. Men den tid är nära då det skall bli en verklighet: Frid på jorden och människorna en god vilja. Bernh. Röding.

tionsåren har det uppstått strömningar bland de djupa leden, arbetarna äro icke längre så benägna att underkasta sig vilken behandling som helst, den storm kapitalisterna upprörde med världskriget kommer att återverka på dem själva och så småningom sopa dem åt sidan, till förmån för den klass, som ständigt varit de producerande, men aldrig den profiterande.

Målning av Guido Reni: AURORO.

Vad är socialism?

Av Nelly Thuring.

Till sin principiella innebörd är den oerhört enkel och lättfattlig om än genomförandet i det praktiska livet kan bli särdeles invecklat och svårt att realisera.

I varje rörelse i tiden, i varje idé äro dock principerna de viktigaste och de, som skola ge oss den erforderliga övertygelsen om dessas berättigande, såväl som de, som skola ge oss styrka och kraft att i alla skiften förbli våra ideal trogna.

Därför böra vi alltid vara på det klara med just principerna. Vi bli heller aldrig några verkliga socialister förrän dens principiella innebörd fått tillfälle att genomsyra oss, fått tillfälle att besjåla oss med den eld och glöd, som endast ett stort ideal kan förmå att göra. Endast den, som studerat socialismen *inifrån*, ifrån dens idéella innebörd, kan vara redo att offra *allt* för dens hävdande *utåt*.

Kärnpunkten, centrumet är det varifrån alla trådarna, alla detaljerna löpa; det är därför viktigast att först tränga in till detta centrum.

Socialismen är bara ett utav de uttryck, som den, sig i alla tider och på olika sätt, manifesterade *kärleken* tar sig, och till sin djupaste innebörd är den *andlig* och därför ideell. Men denna andliga innebörd se vi i allmänhet inte, den förvränges och förhånas av den mänskliga egoismen och okunnigheten, som i socialismen inte kan se något annat, än en rent yttre strävan efter att bara tillfredställa de yttre, dagliga livsbetingelserna. Och vad blir då naturligare än att de väl-situerade av dessa kortsynta, materialistiska egoister anse det högst orätt-

vist, när den vill främtaga dem en del av deras privilegier därvidlag.

Som den socialistiska samhällstanken emellertid är en produkt utav utvecklingen själv, kommer den, att förr eller senare, genomföras i varje folks liv. Den samhällsformen är säkerligen intet slutmål för den mänskliga utvecklingen utan, låt oss säga »en etapp på vägen», men den är dock en så mycket högre form än den nuvarande, så den kommer att genomföras, förr eller senare, oavsett vår nuvarande kortsynthet att spjärna emot.

När vi själva vuxit upp till större osjälviskhet, till större förmåga att underordna vårt eget lilla »jag» det stora helas bästa, då blir den socialistiska samhällsformen helt naturlig för oss.

Men det är ju så naturligt, att denna idé skall röna ett liknande öde, som alla andra dylika, som komma till oss i det mänskliga livet. Vi äro nu en gång så beskaffade, att det där nya, som vi inte känna till, det möta vi med misstro, anse som rena utopier, som aldrig kunna förverkligas, tills vi så småningom komma underfund med »att det är visst ändå inte så galet» och så blir det slutligen det enda riktiga, det enda möjliga. Så är, som sagt, händelseförloppet med allt nytt.

Varför skulle socialismen utgöra ett undantag?

Men om man än skulle vilja kalla socialismen för en abstrakt idé, framkommen som ett naturligt resultat av utvecklingen framåt och uppåt, så har den dock tagit gestalt hos den store tänkaren och idealisten Karl Marx, vilken gjutit den i en bestämd form s. a. s.

Men även i denna praktiska form ha vi att finna principerna.

Enligt mitt förmenande kan denna stora rörelse klargöras i några få rader och som även ge oss den principiella innebörden.

Den vill: »att vi människor nu skola försöka, om vi inte genom samarbete mellan alla, med tankens intelligens, vetenskapens och uppfinningarnas hjälp ur naturens oändliga reservoir kunna skapa fram fler och bättre förnödenheter, som vi måste ha för våra kroppars uppehälle samt om vi inte genom ett enklare, förnuftigare distributions-system kunde fördela dessa så, att de räckte till för *alla* och att *alla* därigenom kunde beredas en dräglig yttre tillvaro». (Betingelserna för det högre broderskapets förverkligande i den materiella världen blevo då tillgodosedda.)

Detta är i korthet vad socialism är för mig.

Ligger det nu något underligt, eller mot mänskligt förnuft stridande, häri? Och varför skulle vi inte alla, alla utan undantag, vilja vara med om att genomföra detta? Vem, eller vad har bestämt att det skall se ut, som det nu gör här i världen, eller ordnat det dithän, att den ena människan skall vara herre, den andra dräng, att den ena familjen skall bo i stora palatser och ha allt vad denna världen kan bjuda, under det att den andra inte skall ha så mycket som tak över huvudet och ha endast en kamp för tillvaron ifrån vaggan till graven, bildligt talat. Ja, enligt mitt förmenande är det varken gudomliga eller universella makter som sagt att det skall se ut på detta vis, det är bara vi människor själva, som i vår egoism och vår maktlystnad skapat fram dylika onaturliga förhållanden. Men »av vad människor byggts upp, kan av människor rivs ner», och ersättas med det, som

(Forts. å sid. 12.)

”Karlarnas dumma vildhet” — förr i världen.

Ett litet kåseri om en panegyrik över kvinnan

av Ivan Oljelund.

Bliv vid din bågsm, dina band,
stick av ditt mönster emot rutan,
och tro, mitt barn, att folk och land
med Guds hjälp styras oss förutan.

När sig en kvinna nitisk ter
att staters styrselsätt rannsaka,
Gud vet, så tycks mig att jag ser
ett skäggbredd skugga hennes haka.

Så förmanade skaldinnan Anna Maria Lenngren sin »kära dotter Betti» på 1790-talet och varnade henne att lämna kvinnlighetens traditionsskuggade väg:

Vårt hushåll är vår republik,
vår politik är toaletten.

Det var ju klart att detta program framförallt skulle falla männen i smaken! Under de 130 år, som förflutit sedan Anna Maria Lenngren skrev sin dikt, ha de goda råden till Betti många gånger citerats — förmodligen i de flesta fall av män och säkerligen varje gång kvinnorna försökt att vidga sina medborgerliga rättigheter. Men det är nog inte så mycket den personliga sunda mognaden och det ljust klara förståndet i fru Lenngrens dikt som gjort hennes program så omtyckt (av männen, men icke av alla kvinnor), utan det klara beskedet till kvinnorna att icke lägga sig i männens bestyr. Detta besked har väl i och för sig uppfattats så som kontentan.

Det är känt att en annan berömd kvinna skulle komma att företräda en delvis helt annan uppfattning och bli »kvinnofrigörelsens» största namn i Norden — Fredrika Bremer, som var en ung flicka på sexton år då fru Lenngren gick ur tiden 1817. Men redan på Anna Maria Lenngrens egen tid — förresten precis på året 1793, tre år innan den vittra och lärda frun skrev sin dikt — utkom en skrift till kvinnans förhållande och männens våldsamma förklenande, en häftig pamflett emot »karlarna», skriven av en »karl», som stundom var en dunderkarl: *Thomas Thorild*, och skriften är hans kända avhandling »Om kvinnökönets naturliga höghet».

Då det för närvarande med anledning av en tillämnad professorsut-

nämning står en strid i pressen om Thorild och hans åsikter, må det anses försvarligt att såsom ett apropå erinra om denna i grunden sunda och förnuftiga lilla skrift om kvinnökönet.

Thorilds opposition väcktes på så sätt att han en dag fick läsa i en bok »vad som tillhör en kvinna i världen». Han frågar sig genast: först måste kvinnorna väl anses som *människor*, innan de anses som *kvinnor*? Naturligtvis; och den revolutionerande synpunkten inställer sig.

Sedan hans »turkiska inbillnings höghet» — i vilket han höll kvinnorna för först kvinnor och sedan människor — sålunda fått knäcken, ser han i ett ögonblick »den ovärdiga halvmänsklighet, varuti karlarnas dumma vildhet nästan alltid dristat hålla kvinnorna». Och han sätter hänsynslöst av »karlarna och deras långvariga och vettlösa välde på jorden».

Under detta regemente ha männen »med sina hårda senor och sitt ynkliga vett icke sett hos kvinnorna något mera stort än kjortlarna, icke märkt, att den ädla varelse, som heter *hon*, allraförst hette *människa*». Och dessa samma karlar ha likväl icke, kanske till följd av den mesaktighet, som hemligen åtföljer övermodet — undrar Thorild — vågat vara konsekventa och fullfölja *könsskillnaden* dithän, att de själva (om nu kjolarna är det högsta hos kvinnorna) låna sin storhet av *byxorna*, alltså äro »byxmajestät». Detta majestät borde eljes anstå dem, och det svarar fullkomligt till den av dem »nådigt förordnade kjortelträldomen».

Thorild fortsätter:

»Det är alltför klart, att samma fänighet eller skamlöshet, som det vore att betrakta en karl blott i egenskap av en *han*, samma fänighet eller skamlöshet är det ock att betrakta en kvinna blott i egenskap av en *hon*, då likväl en kvinna enligt naturens gudomliga ordning är

1) en *förständig varelse* med all en sådan varelser rättighet och höghet;
2) en *människa* med all en människas rättighet och höghet;

3) en *medborgare* med all en medborgares rättighet och höghet;

4) en *vän* för alla sina vänner;

5) en *släkting* för alla sina släktingar;

6) en *husmoder* för hela sitt hushåll;

7) och äntligen allra sist en *hon*, en älskarinna för en viss lycklig karl, eller, om ni hellre vill, en hustru.»

Detta har de arma »karlarna» icke kunnat fundera ut under sitt sex tusen år långa välde såsom skapelsens »herrar» — så lång tid taxerar Thorild det mänskliga samhällslivet till, delande sin tids uppfattning. Men han vänder sig till »alla ädla och vettiga kvinnor» och ber dem »förlåta denna vildhet hos karlarna;» »dessa sluge barbarer» döma lika »blint» om *allt* annat liksom om detta, påstår han.

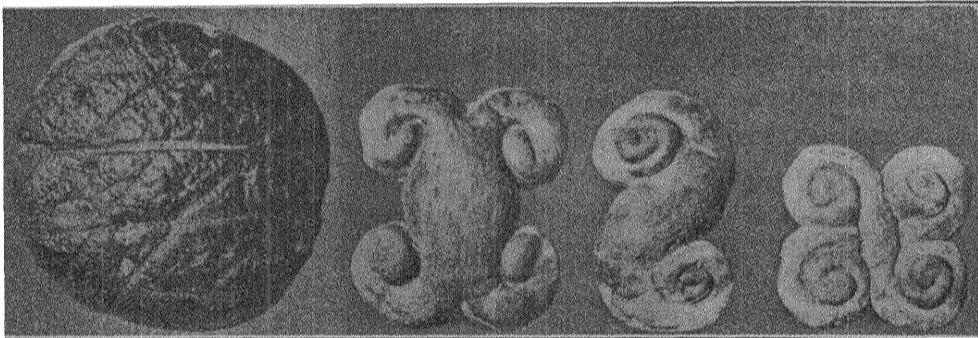
Det är givet att de illa åtgångna karlarna i Thorilds samtid blevo arga; en av Thorilds egna goda vänner skriver till honom och förklarar att skriften om kvinnökönets naturliga höghet är den sämsta han någonsin skrivit. Thorild svarar emellertid att han själv finner den vara utmärkt bra, och han försäkrar att han aldrig tröttnar på att läsa den. Och visst är det en bra liten skrift, fastän ensidig och mycket överdriven i sin roliga obarmhärtighet mot de »dumma» och »vilda karlarna».

Efter att sålunda ha givit en förklaring av vad kvinnan är enligt naturens gudomliga ordning, vederlägger Thorild ett av det manliga men obetydliga förnuftet gjort inpass, att om kvinnan skall upphöjas till mannens jämlike så måste hon också lägga av den svaghet, som i allmänhet pryder detta kön, det s. k. svaga. »Himmels Gud!» utropar författaren. »Om *svaghet* våga karlarna tala — de, som i dessa mörka och blodiga sex tusen år, på vilka de haft jordens välde, stört sig själva och allt med en så ryslig och galen förvirring, att, om de hade tagit alla sina rådslag utur ett lotteri, enkom ställt an av Lucifer, så hade dock aldrig något kunnat utfinnas med *mindre vett* eller verkställas med *mera grymhet* eller åtföljes av en mer *ynkligt narraktig pomp* och

(Forts. å sid. 12.)

Litet om julfirandet från flydda tider.

Förr i tiden var julen den högtid som samlade det största intresset omkring sig. Flerstädes började förberedelserna till julfirandet redan Lucia-dagen den 13 december då ofta extra förplägning vankades. Storstöket började på allvar med ljusstöpning, brygging av julöl, korvtillverkning, bakning med särskild form på brödet. På många håll ingick som sed att på julafton, när utomhusarbetet var slut, skulle allt husfolket bada innan julkvällens måltid intogs. På flera platser tillgick det så att alla badade i ett stort kar. De stora först, såsom föräldrarna, sedan barnen i tur och ordning från de största till de minsta. Alla i samma vatten.

Julbröd.

I Värmland badade man dock på ett bättre och mera hygieniskt sätt och synes renligheten högt uppe i skogssocknarna varit större för längre tid tillbaka än nu. Där hade de sina badstugor som de badade varje vecka och naturligtvis till jul.

Julfirandet inskränkte sig dock inte till bara ätande och drickande och jultebesök som man lätt får en föreställning om då man hör gamla berätta om all mat som lagades i ordning till dess. I en bok av Nils Keyland, där det finnes mycket uppsamlat om julfirandet bland allmogen, gives många redogörelser för olika nöjen under julen. Julbocken synes flerstädes spelat en viktig roll. Ibland är han formad i kakdeg eller bunden av halm, men även klädde man ut sig som julbock och gick med följe till gårdarna.

Oftast fick man då något med sig därifrån såsom smörgåsar, korv, ost och brännvin. Alltsammans sparades till en afton under julveckan då ungdomen samlades till dans och lek och blev då till undfägnad.

För samma ändamål gingo på andra håll ungdomarna ut till gårdarna under jultiden och sjöngo Staffansvisan, i en del fall lustigt utklädda och med "ljusa stjärnan" som en lykta kallades gjord av papp med figurer, hänsyftande på olika verser i visan som de reproducerade bilderna här visar.

Staffansvisan är inte lika överallt, men avtrycka vi några verser av den, som tycks vara den vanligaste.

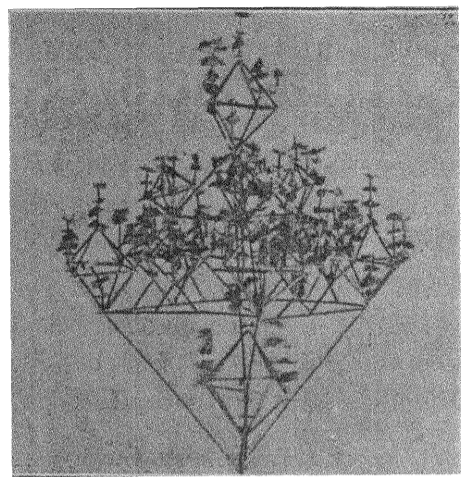
*Staffen var en stalldräng, stalledräng
stalledräng.*

Han vattnar sina fålar fem, fålar fem.

I ra, i ra, i rallalla.

En gång jul om året bara.

Sjung fallerallalla!

Julkrona.

*Kära far i huset, i huset, i huset,
låt Staffen smaka kruset, kruset.
I ra, i ra, i rallalla.
En gång jul om året bara.
Sjung fallerallalla!*

Till julfirandet hörde även att det inomhus skulle göras mycket fint och stugan prydas upp. Så omtalas att på skåpkransen och hyllorna lades enkvis-tar med pappersstjärnor som vändes utåt. Julkronor, som hängdes upp i taket gjorda av halm och vasspipor med olika utstyrsel av färgade tyglappar.

Till allt detta hörde även att kreaturen fingo extra omvårdnad och god mat på julafton och till fåglarna sattes ut sädeskärvar.

En hel del vidskepelse spelade även in under julhelgen, såsom att det utforskades vem som skulle dö under året och att den som först kom hem från julottan skulle först få sin skörd inbärgad, varvid en sådan kappkörning ofta ägde rum att även olyckor inträffade.

På större orter, såsom vid bruk, plägade på juldagsmorgonen tändas tjärhoar i hundratal utefter vägarna till kyrkan, som gav en högtidlig stämning åt de farande. S. V.

Två de voro röda, röda, röda.

De förtjäna väl sin föda, föda.

I ra, i ra, o. s. v.

Två de voro vita, vita, vita.

De voro varandra lika, lika.

I ra, i ra, o. s. v.

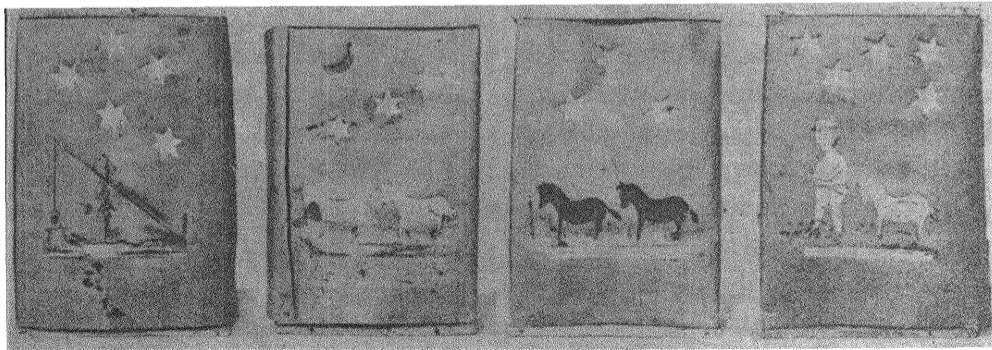
*Den femte han var apelgrå, apelgrå,
apelgrå.*

*Den haver Staffen själv att rida på,
rida på.*

I ra, i ra, o. s. v.

*Kära mor i spisen, i spisen, i spisen,
låt Staffen smaka grisen, grisen.*

I ra, i ra, o. s. v.

Figurer på lyktan. "Ljusa stjärnan".

Dostojevski.

Några ord till hundraårsminnet av Ragnar Jändel.

Om den sanna diktaren är den, som i sitt bröst bär, icke blott sin egen, utan all mänsklighetens nöd och förhoppning, bär, dignande under bördan, all världens synd och sorg, men även i sin själ bär ljuset som upplyser och befriar — då vet jag ingen större diktare än Dostojevski. Han är som en spegel av allt, ont som gott, förbrytaren som helgonet. Det är som var han icke blott en människa bland människor utan Människan, själva det mänskligas idé, syndfull och lidande, gudomlig och underbar. Han är åskmolnet som, laddat med blixtar, drager över en kvalmig och febersjuk värld, men han är mer än detta — han är blomman som, omstrålad av frid och helig stillhet, växer uppe på den mörka och skrovliga klippan. Han är, väl som ingen annan i senare tid, ett Guds sändebud till människorna.

Dostojevski föddes för jämt hundra år sedan på fattigsjukhuset i Moskva, där hans far var läkare. Det är något symboliskt i detta att han födes på ett fattigsjukhus, ty själv blev han framför allt en lidandets diktare, liksom hans egen väg alltigenom gick fram genom sjukdom, fattigdom och fångenskap. Vid tjugofyra års ålder skriver han sitt förstlingsarbete, »Fattiga stackare», blev bekant i de intellektuella kretsarna och drogs in i de radikala studentkoterierna. Den ryska regeringen, som såg spöken på ljusa dagen, vädrade en sammansvärjning, och Dostojevski blev, tillsammans med flera andra, dömd att skjutas. På schavotten blev han emellertid benådad och domen förvandlades till straffarbete i Sibirien. Han framlevde fyra år i den sibiriska straffanstalten, levde sedan i landsflykt under ytterligare sex år. Ur dessa oerhörda prövningar — mera än nog för att fullständigt nedbryta en människa med hans vacklande hälsa och oerhörda känslighet — framgick den verkliga Dostojevski. Han återvände till Ryssland och började utge en tidning, men tidningen indrogs ehuru den icke hade ett spår av »revolutionär» tendens. Ruinerad måste han fly från Ryssland, som han så högt älskade, för att undkomma bysättningshäktet. Han trakasserades

av polisen och förföljdes, förföljdes och skymfades av de liberala. Allt sedan barndomen led han av epilepsi och viste ej av hur det kändes att vara fullt frisk. För sina arbeten fick han dåligt betält — då den relativt obetydlige Turgenjew fick 300 kronor pr ark, fick Dostojevski 100 —, levde alltid i fattigdom, stundom vid svältgränsen. Så framgick Dostojevskis yttre liv.

Men han hörde till dem som icke kunna krossas, som ingenting kunna förlora i livet. Ur varje yttre nederlag reste han sig som segrare, ännu tacksammare mot livet, renare, visare. Kanske är det så, att det största framgår endast ur lidandet, kanske hade han sålunda icke blivit den han blev, om hans liv gestaltat sig lugnt och harmoniskt. Kanske måste alla de utvalda gå genom skärselden; för dem alla gäller väl samma maning som Dante en gång lyssnade till:

I korade! Men viljen i nå längre, så given er i elden, fast den bränner, och lånen örat åt den sång som möter.

Dostojevski gick genom skärselden och bestod provet. —

De flesta människor dö — det ser åtminstone ut så — utan att ha upptäckt sig själva, världen och sin plats däri. De kunna vara förträffliga och praktiga människor, dessa vardagsmänniskor, de kunna göra betydande insatser på skilda områden, de kunna t. o. m. vara konstnärligt begåvade och göra sig gällande som konstnärer. Men deras ljus är ett kallt ljus, de äro irreligiösa, emedan de ej upptäckt undret, de sakna tacksamheten och den rätta kärleken, de förstå, kort sagt, icke den omätliga lycka som ligger i dessa två ord: *att leva*. De äro pockande och fordrande och sakna motståndskraft i olyckan; om de ej brytas, så »resignera» de med ett stelt, förolämpat grin på läpparna och hamna i pessimism, men en pessimism som saknar allt befriande värde.

Men den som gjort »upptäckten» ser allt på ett annat sätt än mängden av människorna. Han blir en främling, det är som talade han ett annat språk än andra. I denna upptäckt ligger den sanna religiösa »omvändelsen».

»Jag ber till allt», säger den mystiske enslingen Kirillov i Dostojevskis »Onda andar», »ser ni, spindeln kryper på väggen, jag betraktar honom och tackar honom för att han kryper». Han betraktar ett löv, som dalar i vinden, denne Kirillov, han ser på det i extatisk undran och kärlek. »Lövet är gott. Allt är gott. — — — Människan är olycklig bara därför, att hon ej vet att hon är lycklig, bara därför. Det är hela saken. Den som kommer till insikt därom, den blir genast lycklig, på ögonblicket. — — — Om människorna visste, att livet är gott, så vore livet gott för dem, men så länge de ej veta att livet är gott, så är livet ont för dem. Där har ni hela tanken, hela, den enda som finns».

Kanske kan en och annan vara nog lycklig att göra den stora upptäckten genom att betrakta en blomma eller genom att se in i ett barnaöga. Dostojevski själv upptäckte livet då han stod på schavotten. I »Idioten» låter han furst Myschkin berätta om denna händelse. Sedan han tagit avsked av sina kamrater — berättar han — hade han tre minuter kvar för att tänka över sig själv och för att för sista gången se sig omkring. »Han visste på förhand vad han skulle tänka: han ville hela tiden föreställa sig så hastigt och klart som möjligt hur det nu stod till; nu fanns han till och levde, men om tre minuter skulle han vara något okänt — någon eller något, men vem? Och var? Allt detta ämnade han utreda under dessa tre minuter. Ett stycke därifrån låg en kyrka, och templets torn med det förgyllda taket lyste i den klara solen. Han mindes att han förfärligt envist såg på detta tak och på strålarna som lyste från det, han kunde icke slita sina ögon från strålarna, han tyckte att dessa strålar voro hans nya natur, att han om tre minuter skulle smälta samman med dem. Ovissheten och avskyn för detta nya, som skulle komma och strax närmade sig, var förfärlig, men han sade att intet var svårare för honom under denna stund än den oupphörliga tanken: tänk, om jag icke skulle dö! Tänk, om livet återvände — vilken oändlighet! Och allt detta skulle

(Forts. å sid. 11.)

Framtidens kvinna.

Då jag för ett par år sedan läste Ellen Keys väl kända Tankebilder, fann jag ett ord: framtidens kvinna. Det ordet har legat och klingat inom mig alltsedan, tills det så blivit ett med mig, att det tagit levande form för min inre blick. Det har framskapat för mig ett ideal av framtidskvinnan, och varhelst jag möter en sådan på min väg, ser jag upp till henne med vörndfull glädje.

Den stridernas tid, vi nu leva i, verkar icke förmånligt för detta kvinnoideals förverkligande utan fastmera till dödandet av det hos kvinnan säregna och individuella.

Vi få dock icke av alltför stor omtanke om oss själva rädas för striderna, ty de äro nödvändiga för avhjälpan av det sociala onda, den okunnighet och de fördomar, som ännu hålla det stora flertalet kvinnor fångna. Men vi kunna nog därunder ha ett öga på oss själva också, och vi böra ej och ha ej heller

skulle söka att skildra. Andra kvinnor få väl framhålla ännu högre och finare ideal. Allt skall dock till sist förena sig och medverka till framskapandet av den rikare och fulltonigare kvinnotyp, som samtid och framtid, utveckling och framåtskridande väntar på.

Framtidens kvinna är framför allt konstnär, konstnär i formandet och skapandet och levandet av sitt eget liv. Det är hon, emedan hon är livsdyrkare, och emedan hon vet, att livet är det enda verkliga. Hon förstår därför att icke förlora någon enda av livets lyckobetingelser, och hennes största synd är att liknöjt låta något enda av livets ögonblick förrinna utan att ha känt sig genomträngd av den stora lyckokän-

slan och den starka glädjen över att finnas till. Men med denna livsuppfattning och med detta rika inre liv följer med naturnödvändighet förmågan att glädjefylla även andra människors tillvaro. Därmed följer också kraft att reagera mot allt slags lidande. Och, då de stora sorgerna komma och vilja få henne att duka under, skall hon i stället utgå därur ännu mer förfinad och förinnerligad. Och hon skall finna, att om den lycka, som hon tänkt sig, icke bjöds henne, skall dock livet ännu äga övrigt av glädjeämnen och fröjder, värda att njutas.

Framtidens kvinna är skön, såväl lekamligt som andligt. Det är hennes plikt att vara skön, emedan endast det sköna är janning, när ju all utvecklings fattbara mål är skönhet. Det vilar rytm över henne, olika rytm efter olika temperament.

Allt hos henne och omkring henne präglas av denna starka ulikt till skönhet. Hon följer härvidlag inga bruk och modelagar utan lyder blott sin individuella ingivelse. Individualitet i allt utan raffinerad orginalitet är hennes valspråk. Och, då en like i skönhet och intelligens överträffar henne själv, ser hon ej därpå med avund utan njuter därav med konstnärens sätt att njuta.

Allt som förfular undviker hon. Därför vaktar hon sin hjärna för fula tan-

Målning av Correggio.

kar och andra mindre värdiga saker, ty ingenting trycker så sin prägel på ett ansikte som de dagliga tankarna. Genom ett hygieniskt levnadssätt skall hon veta att länge bevara sin ungdom, och, då ålderdomen kommer, skall den ej komma som ett nödvändigt ont utan som en andaktsfylld kväll efter en rik levnadsdag.

Framtidens kvinna förenar i sig veket och styrka, ödmjukhet och stolthet. Hon är allsidigt bildad utan att vara ytlig, grundlig utan att vara ensidig, praktisk utan att vara hushållsslav. Hon skall akta tiden, som en girig aktar guld, men ändock ha tid till vila och nöjen. Därför skall hon kunna vara en hemmets kvinna och ändock tjäna konsten och vetenskapen med frambringandet av stora andliga värden. De tekniska uppfinningarna skola väl också medverka till befrielse från det själs- och kroppsmördande arbete, som de flesta kvinnorna nu äro bundna av, och njutning och arbete skall oskiljaktigt höra samman. Hon är intelligent och snillrik men verkar ej lärd, emedan kunskap för henne är en naturlig sak. Hon är mjuk och behagfull och lägger ej stor vikt på att väcka uppmärksamhet, och hon talar icke så, att man tröttnar på hennes tal, men hon talar så, att man längtar efter att höra henne tala. Hon är med ett ord harmonisk.

Framtidens kvinna dyrkar kärleken, och, då hon älskar, är hon skönast. Men hon vet att skilja på kärlek och förälskelse och vet att spara sig, tills den stora känsla kommer, som i sig förenar sinnen rus med själarnas sympati. Men då reflekterar hon icke, hon köpslår icke och uppställer icke villkor, utan hon ger sig helt. Ty hon vill ej att kärleken skall vara en affär, satte hon ock därmed sitt eget liv som insats. Ty att våga älska, det är

Målning av C. V. Mert.

lov därtill att i stridernas hetta förlora vårt eget jag.

Och sedan, när socialismens kärlekslära får genomsyra tänkesätten och omskapa samhällsförhållandena till individernas förmån, skall väl också kvinnan frigöras från allt det onda, som nu nedtrycker och förlamar hennes utvecklingsmöjligheter. Då skall den kvinna, som vi oftare se för vår själs blick än i verkligheten, bli mera allmän. Det är några drag hos den kvinnan jag här

för henne detsamma som att våga dö.

Framtidens kvinna är moderlig, och hon önskar bli moder, emedan hon älskar mänskligheten. Den känsla, som nu ofta med orätt kallas moderskärlek, men mera är modersinstinkt och modersömhet, vilket synes av det planlösa uppälskandet av egna barn, har hos henne utvecklats och förfinats, görande skäl för sitt höga namn. Denna känsla kommer ej till synes först efter moderskapet utan visar sig även före i den sunda längtan efter barn, och vars bekännande nu kommer visst folk att betvivla en ung kvinnas sedliga halt, och som i de flesta fall ännu icke förekommer hos kvinnor. Denna känsla verkar ock, att kvinnan går till moderskapet i helig bävan, med släktets ansvar vilande på sig och icke med tanklöshetens lätt-sinne. Och den visar sig ej blott i ängslig omsorg om barnens lekamliga välfärd utan fast mer i längtan efter att göra dem andliga rika, även om denna andliga rikedom skulle leda dem till korsot.

Framtidskvinnan förstår också att det, för hennes egen och hennes barns skull, ligger mindre vikt på barnantalets kvantitet men så mycket mera på dess kvalitet. Så är det bättre att föda fem kroppsligt och själsligt starka barn än giva livet åt tio mindre väl utrustade.

Målning av Rafael.

Att en stark ande är av oändligt större värde för utveckling och mänsklighet än tio dussinmänniskor. Och att äktenskapets ändamål är ett annat och ett högre än en djurisk barnproducering.

Hennes uppfostringsmetod är enkel. Med psykologisk skarpblick upptäcker hon barnets individualitet och giver den

näring och frihet att utvecklas. Hon moraliserar och förmanar icke så mycket, ty hon vet att exemplets makt är starkare än det myckna predikandet. Hon begagnar aldrig maktspråk — det gör endast den sedligt svage, den vars andliga och moraliska kraft är underlägsen den fysiska kraften — ty hon vet, att kärlekens språk talar mäktigare och innerligare. Och hon skall aldrig tillåta samhället att påbjuda en sådan abnormitet som barnens obligatoriska uppfostran i allmänna anstalter.

Hon finns denna framtidskvinna även nu, och hon har funnits tiderna igenom fast i mer eller mindre grad, utvecklad. Måne det inte var hon som var i de stora andarnas mödrar och i livstillblivelsens heliga ögonblick medvetet eller omedvetet bar på sin starka längtan efter mänsklighetens frigörelse, vilken som ett frö inträngde i den nya själen? Där den med obeveklig kraft fortlevde och förökades i styrka, tills den drev sonen att hellre bestiga bålet än för-

neka sanningen. Måne det inte var hon som bodde i Jesus' av Nasaret moder? Och måne det ytterst icke är ifrån henne vi skola få vänta världsfrälsningen.

Carmelis.

HELIG KVÄLL.

Kvällens stillhet famnar allt och alla och kring vida bygder sjunker stilla ro. Endast lätta vindar svepa kalla över skogens vidd och ändlös, frusen mo-

och i deras sken vi återfinna vägen till vår längtans fjärran fadershus medan alla vardagstankar svinna och all världen fylls av himlens rika ljus.

Gammal längtan, livets bittra trånad dör i denna stora, underbara kväll. Från en rymd i vinterfrusen blånad lysa stjärnor klart på ödebygdens tjäll

Helga kväll, som ljuv och stilla gömmer minnen från vår barndoms glada, flydda tid, än du ger vad hjärtat vackrast drömmer: andakt, barnagladje, hopp och sinnesfrid.

GUSTAV ÅSTRÖM.

Hur vi skola vårda oss och våra småbarn.

Några råd till unga mödrar.

Under denna rubrik kommer fru Linda Öberg-Oljelund att i en serie artiklar, som kommer att införas i följd, giva några råd och vinkar till unga mödrar.

Denna artikel är skriven med anledning av Iduns barnavårdsveckas utställning i Konstakademien i oktober d. å., vilken gav en del uppslag som även kunna vara intressanta för vår läsekrets.

Iduns barnavårdsveckas utställning i Stockholm bjöd på en hel del vackra och intressanta saker. Den var synnerligen instruktiv för föräldrar som önska ordna smakfullt och praktiskt för sina barn och även för alla dem, som ej ha råd att hålla särskild barnkammare, fanns där, vad barnkläder, barnskötsel och allmän hygien beträffar, förträffliga uppslag. Det är inte min mening att göra reklam för de firmor, som använt utställningen för privat annonsering, men rättvisan fordrar att en hel del av de praktiska och — om man inte är alltför vänsterhänt — lätt realiserbara uppslagen behandlas. Spädbarnsskötsel och sårbehandling demonstrerades flera gånger dagligen och som de flesta människor äro relativt okunniga om bådadera, var det glädjande att se, hur livligt de besökande togo del av undervisningen.

Bland de bästa möblerna må nämnas ett par sängar, som ställa sig både billiga och praktiska. Den ena en enkel vitmålad babykorg — vilken händig man kan ej snickra ihop en sådan? — men i stället för de sedvanliga, högst olämpliga, vaddbeklädda pappskärmarna, vars överdrag måste sprättas bort vid varje tvättning, är korgen klädd med något groft tyg — en rak bit uppklippt på tre ställen till halva bredden (a.). Klippen passas in och knyts ihop om babykorgens hörn. Man skyddar därigenom de små för att slå sig mot hårda träet och korgen ser alltid snygg och nätt ut. Med denna beklädnad duger en vanlig klädkorg utmärkt, och vill man ha den höjd, står det väl inom möjlighetens gränser att anskaffa ett par bockar eller en trä-

ram på fyra ben. Ett gammalt bord duger också.

Den andra sängen gäller barn, som ha anlag att, som det så vackert heter, "stå på huvudet i golvet". Alla möd-

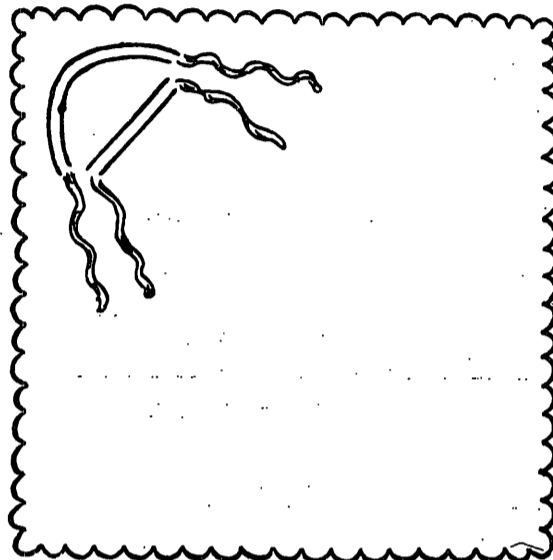

Fig. d. Kappan. Langetterad eller kantad med band.

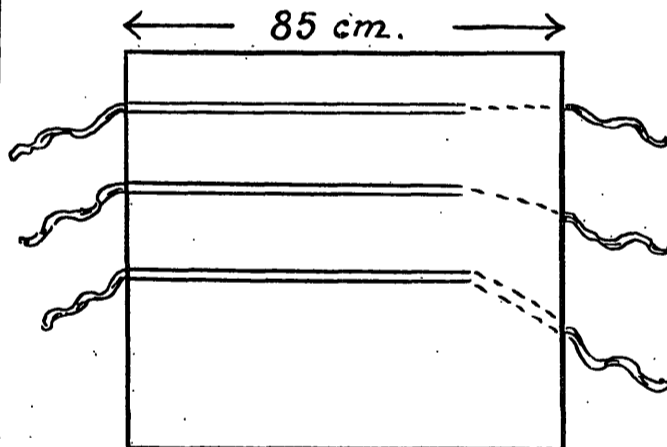

Fig. b. Knytmanteln, avigsidan. Obs! dragskon när ej fram till kant a.

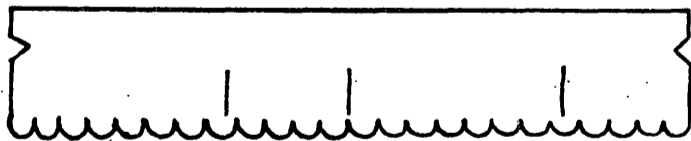

Fig. a. Hopsys vid L. Kantas med brodyr eller band.

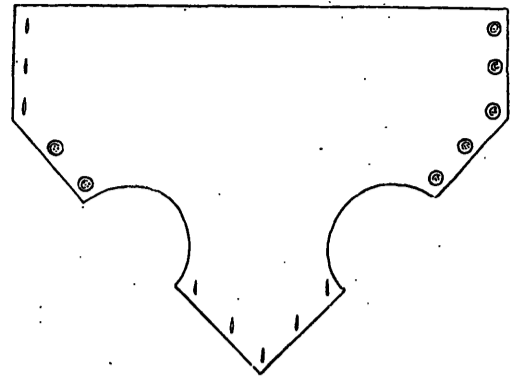

Fig. e. Mönster.

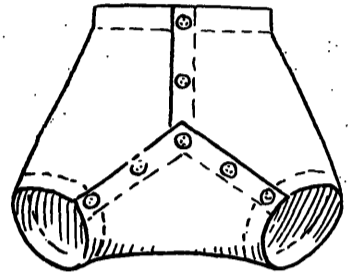

Fig. e. Byxorna till "engelska blöjan" knäppta.

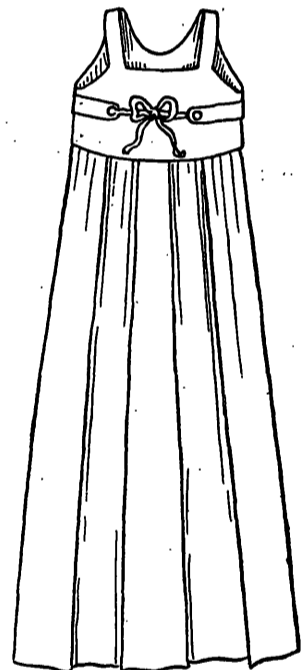
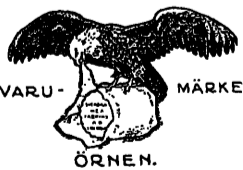

Fig. c. Livstycksmanteln.

Bästa vapen mot arbetslösheten är att alltid använda **svenska varor**.

Köp därför **kex** och **Märstaskorpor** av **Svenska Kexfabriks Aktiebolaget, Märsta**, utmärkta tillverkning.

Fabrikatet föres av varje välsorterad handlande i landet.

rar med livliga barn veta i vilken ängslan man går, och hur man grubblar ut allehanda skyddsmedel. Den säng, om vilken jag talar, är just, vad som behövs. Den har höga pinnsidor, av vilka en är nedfällbar medelst en enkel gångjärnsmekanism. Det livliga barnet slipper ramla ur sängen, slipper känna nät över sig och tvånget av nedfästade sängkläder, som för övrigt ännu aldrig uppfyllt sitt ändamål.

Tvärtom. I denna pinnsäng vaknar barnet glatt och utsövt. Mamma sover. Det kryper omkring eller reser sig inom "spjälstaketet", det leker med spjälorna, håller i dem och hoppar jämfota och roar sig efter bästa förmåga, men faller aldrig över kanten — och mamma kan sova i lugn och ro. Ett bortskämt barn, som alltid skrikat sig till gehör opponerar sig naturligtvis med ljudlig röst mot "kätten", men

har mamma skämt bort sin unge är det rätt åt henne, att hon ej får sova.

Barnet är i varje fall försäkrat mot olyckshändelse.

Bland praktiska kläder vill jag nämna knyttmanteln och livstycksmanteln, den lilla kappan av ett fyrkantigt stycke tyg och den s. k. engelska blöjan.

Knyttmanteln lämpar sig utmärkt, sade den demonstrerande sköterskan, i familjer, där pappa måste hjälpa till. Den är så enkel. En vanlig mantel med trenne dragsko tvärs över (b.). Man faller in lillan och knyter löst om benen och lagom hårt om magen.

Livstycksmanteln (c.) är mera invecklad och fordrar mönster, men den fyller utmärkt sitt ändamål att upp- taga den tyvärr alltför rikliga — fuktigheten och håller sig kvar utan säkerhetsnålar, som kunna bli farliga. Däremot är den lilla kappan det enklast tänkbara plagg (d.). En fyrkant (80—100 cm.) av något varmt, mjukt tyg. En hästskoformig dragsko i ena hörnet och band, som höra till utgöra den nättaste lilla kapuschong och de övriga hörnen svepas om lillan varmt och utan besvär med knappar o. d.

Den s. k. engelska blöjan (e.) anses av många synnerligen praktisk. För barn över fem månader kan den också vara utmärkt. En fyrkant (60—70 cm.) av glest tyg viks dubbel i trekant och utanpå knäpper man små "byxor" i tresnibb. Benen bli emellertid nakna — ty, som varje mamma vet, äro sockor på småbarnsfötter endast till i ogifta, teoretiserande sköterskors och läkares fantasi. Småbarnsfötternas nästan oavbrutna rörelser mot varandra trotsa alla sockor i världen, och de små benen ligga snart nakna i de nästan alltid våta lakanen och filtarna. I England med dess utpräglade öklimat kan sådant kanske lyckas, men inte i Sverige. Somliga småbarn veta visserligen ej vad det vill säga att frysa, men jag tycker i alla fall, att experimentet skall utfalla illa.

Vad utställningen i övrigt bjöd på, utom sjukvårdsartiklar och näringspreparat, måste i det stora hela hänföras till lyxens område. Mången ung mor suckade nog vid tanken på hur söt hennes lilla son eller dotter skulle vara i de delikata små plagg, som exponerades av diverse firmor och kanske gick hon från utställningen med bitterhet i hjärtat emedan hon ej hade råd att köpa så dyrbara saker. Men hon kunde gärna ta saken med ro. Ingen har hittills blivit vare sig skön eller berömd därav att han eller hon från födelsen varit klädd och skött som en liten kunglighet. Tvärtom. Det finns intet effektivare sätt att stäcka ett barns utveckling än att föda upp det i lyx och överflöd. En fattig mors son, som det blir något av är nog bra och duktig, men tio gånger duktigare är det rikemansbarn, som blir en dugande och arbetsam människa. Ty den, vilken

Ett julminne.

Djupt inne i en av de många stora Värmlandsskogarna ligga tre små stugor inbäddade med var sitt lilla gärde omkring.

Det är dagarna före jul, kölden knäpper i knutarna och snön ligger i jämnhöjd med gärdesgårdarna.

Därborta på det vita snöfältet syns två små gestalter, de springa som för livet, långa stycken bär dem skaren, men rätt som det är sjunka de djupt ner i snön. Det är två flickebarn, den ena på nio, den andra sex år. Deras mål är grannstugan, dit far bett dem springa, för att hämta mor Ingeborg, ty där hemma i den torftiga stugan ligger mor döende.

I många år har hon kämpat med lungsoten, denna de fattiges trogne gäst, och nu har befriaren kommit, nu ska mor dö. Och innan barnen hunnit tillbaka har hon utandats sin sista suck.

I år blir det ingen julglädje i den lilla stugan i skogen, och far som förut haft nog av arbete och bekymmer får nu ändå mer. Långt in på nätterna står han och sniekrar på mors likkista, och den lilla sexåriga Anna-Lisa, som tror att far liksom hon själv är mörkrädd, sitter troget uppe hos honom så länge han arbetar.

Så lägges mor i den svarta kistan och föres bort till kyrkogården, bort för att aldrig mer återkomma.

Sen dess har många år gått, och många jular firats, men aldrig kan Anna-Lisa som andra känna någon riktig julglädje, minnet av den första jul, som hon riktigt ordentligt minns, är ännu lika färskt, och tränger sig alltid på när julen nalkas, ty det var då när mor dog.

H — a.

livet ej bjuder några svårigheter, hur skall den kunna spanna krafterna till utveckling? För övrigt får man hoppas, att ingen är så oförståndig, att hon sörjer över att ej kunna giva sitt barn, som naturligtvis är det "sötaste på jorden" en dopklädning av broderad tyll för 300 kr. (trehundra!), då hon kan få en av fint, mjukt tyg med de näpnaste små broderade remsor för 16 kronor!

Linda Öberg.

Dostojevski.

(Forts. fr. sid. 7.)

vara mitt! Jag skulle då förvandla varje minut till ett helt sekel, ingenting skulle jag förlora, varje minut skulle jag taga vara på, ingenting skulle jag förstöra för intet!»

Så gick Dostojevskis »omvändelse» till — eller så kan det åtminstone ha gått till. I vart fall framträdde Dostojevski, då han efter Sibirien-perioden ånyo upptog sin penna, högre, djupare och mäktigare än tillförne. —

Jag kan icke här gå in på vad Dostojevski betytt i skilda avseenden, jag har icke ens plats för att någorlunda utförligt skildra hans allmänna åskådning. Den kan dock givas i två ord: han var ryss och han var kristen.

För övrigt har jag endast något kunnat uppehålla mig vid en sida hos Dostojevski som för mig synes vara det väsentliga hos honom, hans kärlek mitt i ondskan och eländet, hans godhet, hans tårfyllda leende av tacksamhet mot livet — hans ur mörkret och törnena uppspirande optimism.

»Den som kan lära världen att alla äro goda, han bringar världen till dess fullbordan», säger Kirillov. Dostojevski — straffången, epileptikern, en smärtornas man mer än de flesta — hör själv till dessa fullkomnare.

Listorna

för teckning av bidrag till en blyst över professor *Knut Kjellberg* skola omedelbart insändas till direktör C. J. Strömberg, Folkbildningsförbundet, Norrlandsgatan 17, *Stockholm*.

Alla penningförsändelser vare sig det gäller för »*Morgonbris*» eller *förbundet* skola sändas till kassörskan fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, 3 tr., *Stockholm Sö*.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

"Karlarnas dumma vildhet."

(Forts. fr. sid. 5.)

ståt än deras hela fåniga regering.»
»All jordens ofantliga dårskap är ju karlars verk» — och saken förbättras ingalunda därutav, att de ställt till med »de mest blodiga av sina galenskaperna» på »en vink av kvinnor», det gör tvärtom deras sak »på en gång och för evigt tappad».

Thorild nämner drottning Kristina. »Hon var stor nog att leende kasta bort en krona» (en kungakrona), för vilken ståtliga leksak de största karlar i världen gjort så många blodiga dårskaper. Denna drottning samlade ock omkring sig snillen och lärda, »vilket i alla tider ingen kunglig karl haft vett att göra».

Med styrka mena karlarna i regel armstyrka. »Att en väderkvarn i full gång är stark, det märka de, men luftens styrka, som driver den, det är redan något höglårt för dem». Men den *högre* styrkan, sanningens och skönhetens, är för dem en nyhet. Denna styrka är Guds, snillets och kvinnornas.

Thorild medgiver dock »till karlarnas ära» så mycket, att de alltid med undransvärd kraft förmått emotstå förståndet, dygden och skönheten. Häruti ha de visat sig vara starkare än kvinnorna.

Slutligen säger han »sanningen rent ut» i denna paradox: »Just i den mån, som en karl *förädlas*, liknar han i mildhet av seder och väsen en kvinna, såsom man ser hos alla karlar av själ och känsla, och tvärtom, att just i den mån en kvinna *försämras*, börjar hon i all slags osed likna en karl». Och denna paradox är icke så djärv som man i förstone frestas att antaga.

Ur en karls synpunkt vore det givetvis en hel del att anföra med anledning av det här refererade dokumentet. Men försiktigheten bjuder nu för tiden en karl att undertrycka sina synpunkter. Den Thorildska utvecklingslinjen har inte varit ofruktbar, som man kan se av valresultaten i år, då kvinnor för första gången invalts i riksdagen. Att under sådana omständigheter... med ett ord: en s. k. otäck karl bör undertrycka sina speciella karlfolkssynpunkter.

Endast en ringa förmodan vågar jag framkasta: kvinnorna själva — önska de ännu att vara först förstån-

diga varelser, så människor, med sådana rättighet och *höghet*, därefter medborgare, därpå »vänner» för sina vänner, yttermera släktingar för sina släktingar och husmödrar för sina hushåll och så *sist* kvinnor, eller — på Thorilds språk — »en *hon*, en älskarinna för en viss lycklig karl, eller om ni hellre vill, en hustru»? Det är därpå det beror — de flesta tveka nog icke att välja det *sista* först. Och så länge detta är förhållandet — och så länge »karlarna» understödja kvinnorna i bemödandet att först av allt vara en *hon* — så länge är det en smula svårt för en karl att icke vara »vild» och elak.

Vad är socialism?

(Forts. fr. sid. 4.)

bättre är, den gång de komma underfund med, att det inte är rättvist att ha det så och att det inte är i enlighet med den gudomliga viljan. Tro vi på att vi alla äro bröder, att vi alla äro lemmar i ett enda stort helt, att vi komma ifrån samma källa och att vi gå emot samma mål, ja, då kunna vi inte vara likgiltiga för hur våra medvandrare ha det, då kunna vi inte känna oss nöjda i egna goda förhållanden så länge det finnes en enda som lider, och då offra vi gärna våra egna bekvämligheter på socialismens altare, om vi därmed kunna göra livet ljusare och rikare för andra.

Om vi med denna syn på socialismen gå att förverkliga den i levande livet, då skola vi förvisso ej förtrötta, om än inte allt kan genomföras med en gång och om än det ibland ser än så hopplöst ut. Om vi göra den till en del av vårt liv, till ett medel att väcka upp det ädlaste, det vackraste och bästa inom oss, då skall den förvisso bli vårt dagliga arbete, men också vår högtidsdags gudstjänst. Då skall den förknippas med allt och alla, då kan den bli medlet varigenom det högsta i universum — kärleken — kan få form och gestalt, och då kan realiseras, vad vi i jultider så gärna hoppas:

»Fred på jorden
och människora en god vilja!»

Morgonbris

Soc.-dem. kvinnoförbundets tidning.
Red. Fru Signe Vessman, Upplandsg. 85, Stockholm.
Exp. Fröken Anna Svensson, Grindsg. 10, Stockholm Sö.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Kassören Fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta. Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.